

Riegrový sady – revitalizace památkově chráněného parku

Riegrový sady – revitalization of a listed park

Matouš Jebavý

Abstract:

Riegrový sady is an important listed park located in Prague 2 - Vinohrady. Three stages of the overall revitalisation of the park have already been completed. By the end of 2022, the third and final stage of the restoration will be completed. More than two thirds of the entire park will be newly revitalised. I am the author of the study of the overall revitalisation of the park and I am also gradually drawing up the projects and subsequently leading the implementation of the individual stages of the comprehensive restoration of the park under my supervision. In 2020, the implementation carried out so far advanced to the final of the Architects' Grand Prix. In the last twelve years, the park, whose original design was created by Leopold Batěk, an important personality in our field from the early 20th century, has been revitalised. His very valuable compositional design of the park could be shifted during the ongoing revitalisation to meet the current needs of the park.

The entire park is an immovable cultural monument. The revitalisation is therefore complex, all paths in the park's parts have been newly laid in ochre-coloured surface, the park's retaining walls have been restored, both main staircases and all elements of small architecture have been restored too, many of them with the participation of authorised restorers, a new amphitheatre made of sandstone blocks of stone has been built, and the absorption of all rainwater within the park has been solved by means of numerous underground water collection galleries located throughout the park. The park is newly connected to the adjacent Garden of Eden. New planting of large areas of cover woody plants on the slopes, which significantly contribute to the change in the microclimate of the park, has been implemented, and about 20,000 bulbs have been planted, which colour the park area with their flowers in the spring season. As the author of the design, I am in direct contact with the Prague 2 Municipal District, which organizes and finances both the actual revitalization and maintenance of the entire park area, as well as with the National Heritage Institute in Prague, which supervises the entire project.

Keywords:

Riegrový sady, Prague, Vinohrady, revitalization, listed park, work with rainwater, landscape architecture.

JEBAVÝ, Matouš (2023). Riegrový sady – revitalizace památkově chráněného parku. In: KUGL, Jiří, ed. *Člověk, stavba a územní plánování 16*. ČVUT v Praze, Fakulta stavební. pp. 92–112. ISBN 978-80-01-07215-8. ISSN 2336-7687.

Článek je licencován pod licencí Creative Commons BY-NC-ND 4.0 (Uvedte autora-Neužívejte komerčně-Nezpracovávejte 4.0 Mezinárodní). Licenční podmínky: <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.cs>

„Lidstvo přišlo k poznání, že zahrada není zbytečným přepychem, že věnuje-li se peněz na kus zeleně, vydá-li se za květinu, zdobící příbytek, není vyhozen, ale naopak, že jest to kapitál, na dobrý úrok uložený.“

Leopold Batěk, Praha, 1922

ředitel městských sadů na Královských Vinohradech

1 Úvod

Článek pojednává o celkové revitalizaci parku Riegrový sady v Praze 2. Autorem původní geniální úpravy parku z počátku 20. století je významný český zahradní architekt a ředitel městských sadů na Královských Vinohradech Leopold Batěk, který parku vtiskl neopakovatelný ráz a uspořádal prostor parku podle kompozičního principu dojmové gradace, jako přehlídku postupně se otevírajících výhledů na město, vrcholících ikonickým výhledem na Pražský hrad a Petřín. V letech 2010 – 2022 proběhla rekonstrukce jižní, západní a severní části tohoto parku podle mnou vypracované studie a jednotlivých projektů, podpořených soustavným autorským dozorem realizace.

2 Rešerše, metodika, výsledky a diskuze

Studie celkové komplexní revitalizace parku, kterou jsem měl možnost vypracovat, identifikovala zmíněný kompoziční princip Leopolda Batěka a podřídila mu novou citlivou úpravu celého prostoru parku. V současné době se dokončuje postupná revitalizace parku Riegrový sady v Praze 2, realizovaná na základě mé celkové studie a jednotlivých, mnou postupně zpracovávaných projektů. Vypracovány již byly konkrétní projekty pro revitalizaci jižní části parku v oblasti pod Sokolovnou, tato úprava byla realizována v roce 2011 a byla spojena s rekonstrukcí vstupního schodiště vedoucího k Sokolovně a všech opěrných zdí i celého prostoru svahu nad ulicí Polská, kde byl umístěn nový pískovcový skalní výchoz, v celém řešeném prostoru byly zrekonstruovány cesty a celý svah byl nově vegetačně upraven. Nově slavnostně nasvětlen byl také pomník F. L. Riegra při jihozápadním vstupu do parku. V roce 2019 proběhla realizace mého projektu komplexní revitalizace prostoru hlavního výhledu na Pražský hrad, včetně rekonstrukce cestního systému této části parku, a projektu komplexní rekonstrukce historické památkově chráněné Vozové brány, nacházející se ve vstupní části parku ze zadní strany. V roce 2022 byla dokončena realizace další části parku, která byla realizována podle mého projektu. V rámci ní byly Riegrový sady propojeny s navazujícím parkem Rajská zahrada, rekonstruovány byly všechny vložené umělecké prvky (historické ptačí pítka, litinová pumpa a romantické schody se stylizovanými pařezy), nově byl realizován kamenný amfiteátr. Veškerá srážková voda parku je nově svedena do rozměrných podzemních vsakovacích galerií a je tak využita porosty parku. Celý park je nemovitou kulturní památkou.

Riegrový sady jsou v současnosti městským parkem o výměře 11 ha, který leží v Praze 2 – Vinohradech, mezi ulicemi Polská, Chopinova, Vozová a Italská. Sady vznikly r. 1902 spojením bývalé zahrady Kanálka a zahrad několika usedlostí: Saracinky, Švihanky, Pštrosky a Kuchyňky a přilehlých planin, rozkládajících se v přímé návaznosti na tehdejší město Praha. Původně se na území dnešních Riegrových sadů nacházely vinice.

Za vlády Karla IV. se vinice, díky jeho císařskému nařízení, rozprostíraly v třímílovém pásu okolo celé Prahy. Z pustošení během husitských válek se poměrně rychle a v plném rozsahu vinice ještě vzpamatovaly, ale pohromu třicetileté války přežila již jen necelá čtvrtina z nich. Pokles morálky a další válečné události v letech 1741–44 a 1756–63 způsobily, že vinice dále pustly, případně se měnily na pole či ovocné sady. V roce 1784 byl zrušen úřad, starající se od dob Karla IV. o vinice. V poslední čtvrtině 18. století zaujímaly vinice kolem Prahy již jen malou část. Rozprostíraly se zde zahrady, pole, hájky, aleje, remízky, rybníky a potoky s doprovodnou zelení. Zdejší původně

viníční usedlosti byly v narůstající míře využívány pro letní i celoroční bydlení. Usedlosti postupně nabyly na reprezentativnosti a kolem nich byly zakládány soukromé zahrady. Některé sloužily i jiným účelům, jako například pohostinství nebo tančírny, a staly se tak oblíbeným výletním místem Pražanů. (Horký, 2006).

Obr. 1 – Zahrada usedlosti Kanálka - počátek 19.století (zdroj: Matouš Jebavý 2011)

Vlastní park byl po vykoupení všech pozemků vinohradskou obcí založen v letech 1904 - 08 vinohradským zahradním ředitelem Leopoldem Bařkem. Sady nesly od svého vzniku jméno českého politika Františka Ladislava Riegra, jen během války byly přejmenovány na Smetanovy sady. Vybudování parku v duchu anglického přírodně krajinářského parku nebylo ve svažitém terénu jednoduché. Vyžádalo si náročné terénní úpravy, zejména ve východní části, kde býval původně lom, a v jižní části podél Polské ulice a na jihozápadním rohu parku, kde bylo vystavěno široké schodiště. Na plošinu nad schodištěm byl v roce 1914 umístěn pomník Františka Ladislava Riegra od vynikajícího českého sochaře Josefa Václava Myslbeka. Hlavním kompozičním útvarem nového parku se stal monumentální výhled na východozápadní, mírně k severu a jihu vychýlené prostorové ose, předvádějící v západním směru pohled na město Praha a Hradčany. Tento výhled původně procházel napříč celou jižní částí parku, až do prostoru před hlavním vstupem proti Třebízského ulici.

Na modelaci i barevném tónování dřevinných hmot rámuujících výhledy se podílelo množství zajímavých dřevin. Byly zde vysázeny solitery a skupiny stromů, často skupiny zástupců jednoho rodu v různých druzích a kultivarech, spolu s výrazně kvetoucími keřovými skupinami a záhony trvalek s cibulovinami, letničkami a okrasnými travinami. Jen keřovitých pivonek zde bývalo přes 200 variet a kultivarů. To vše bylo doplněno a sjednoceno prostornými trávnickovými plochami. Rozvrh cest, opisujících okruhy s četnými krásnými dálkovými výhledy, využil vrstevnice svažité části parku. Vedle širokých promenádních cest a propojených okruhů zde vznikla také menší intimní zákoutí a zklidněná místa. Nacházely se zde i dva rybníčky. Řada zpevněných ploch v parku sloužila jako hřiště pro veřejnost, jejich členění a prostorová orientace vycházela

z městského parku Kanálky, jejímž ústředním motivem byl velký travnatý palouk a hlavní promenáda. Park byl chráněn důkladným obvodovým dřevinným pláštěm. Původní návrh úpravy parku od zahradního architekta Leopolda Bařka se bohužel ve své grafické podobě nezachoval, proto pro identifikování principů původních úprav byly využity alespoň mapy dendrologického průřezu parku z 60. let 20. století. Některé původní kompoziční principy byly autorem studie revitalizace identifikovány v rámci komplexního průřezu. Jedná se zejména o geniální rozmístění dřevin v hlavním průhledu na Hrad, kdy vysoké jehličnany jsou vysázeny při severní hraně průhledu, takže v zimním období, kdy tyto dřeviny přebírají hlavní roli, nedopadají jimi vržené stíny do volné travnaté plochy výhledu, ale do porostu za nimi. Stíny tak neruší kompoziční vyznění hlavního pohledu na Pražský hrad a Petřín. V kompoziční vyváženosti pohledu se zároveň uplatňovaly původně hojně využitá výsadba bříz, které svou bílou barvou kmene jemně vyvážily hmotu jehličnanů. V celkové vyváženosti kompozice se zároveň uplatňuje hmota porostů vzdáleného kopce Petřína. Na téměř pohádkové atmosféře bočního výstupu pozorovatele podél hlavního výhledu se na podzim podílel porost bříz svými zlatými listy (viz porovnání s malbami významného secesního vídeňského malíře Gustava Klimta). Působení porostů hlavního výhledu na Hrad bylo takto Leopoldem Bařkem kompozičně promyšleno ve všech ročních obdobích. Mnou navržená sadovnická úprava proto používá a doplňuje dřeviny ve výhledu a v jeho dřevinném rámci v intencích těchto původních principů.

Obr. 2 – Historická podoba usedlosti Saracinka - polovina 19.století (zdroj: Matouš Jebavý 2011)

Obr. 3 – Historická podoba brány Vozová – 1923 (zdroj: Matouš Jebavý 2011)

V roce 1938 zkrátila hlavní průhled parkem výstavba nové budovy - vinohradské Sokolovny s hřištěm, která zrušila jižní část vyhlídkového promenádního okruhu, procházejícího celým parkem od ulice Třebízského až k ulici Italská, tak zvané kilometrovky. Budova Sokolovny s hřištěm, postavená podle plánů architektů Františka Marka a Zbyňka Jirsáka, byla jedním z největších sokolských areálů na světě. Přes snahu chránit zeleň bylo nutno vykácet 610 stromů, asi 1500 keřů a revitalizovat téměř polovinu Riegrových sadů. (Vítězný projekt Sokolovny F. Marka a Z. Jirsáka však získal na olympijských hrách 1948 v Londýně bronzovou medaili za sportovní architekturu). Za protektorátu zabral celou tuto stavbu útvar SS. Stavba Sokolovny výrazně snížila podíl přírodních ploch parku (zabrala téměř celou plochu bývalého parku Kanálka), významně změnila základní prostorové a provozní vazby a stala se nepropustnou bariérou. V době druhé světové války byl k nedokončené stavbě stadionu přibrán další téměř celý hektar parkové plochy nejstarší části parku.

Dodnes jsou v Riegrových sadech zachovány zbytky původních staveb. Jedná se o původně vyhlídkový pavilon z 20. let 19. století, od 20. století zvaný Mlékárna, s vyhlídkovou terasou (byla opravdovou mlékárnou napojenou na síť prodejen Vysočanské mlékárny barona Freye a nabízela mladým maminkám s kočárky či úctyhodným dámám na procházce se slunečníky zdravé občerstvení – mléko a mléčné či jogurtové nápoje). Nyní je objekt nově zrekonstruován a slouží jako kavárna, z jejíž střešní terasy je nádherný výhled na Pražský hrad. Tento výhled musí být v současnosti v porostu udržován redukčním řezem tisů. Dalším dochovaným objektem je kamenná vstupní brána bývalé usedlosti Vozová, ve spodní části Vozové ulice, dnes v neúplné podobě, a původní přízemní objekt, určený k obnově, navazující na vstupní bránu. Projekt rekonstrukce brány jsem vypracoval v roce 2016 a následně proběhla její realizace. Zachován a restaurován je i tzv. ptačí obelisk, dále se v parku zachovala litinová pumpa,

kteřá byla nefunkční, a fragmenty romantické úpravy s umělými pařezy a kořeny stromů a pítka pro ptáky.

Známým objektem parku je bývalý Šťastného hostinec, moderně přestavěný v r. 1934, kterému se podle nájemce říkalo Šretrova restaurace. Původně se jednalo o objekt usedlosti Švihanka. Ve své finální podobě z roku 1937 jde o zajímavou konstruktivistickou stavbu, zahrnující několik sálů a v prvním patře skvostný velký sál. Dále se zde nacházely nejrůznější spolkové místnosti, salónky, svatební sál, taneční sály a pivnice. Dvě části celoročně otevřené velké terasy nabízely úctyhodných 1200 míst k sezení. Na střeše restaurace se nacházela velká vyhlídková terasa, u hlavní části letní zahrady pak hudební pavilon a velký taneční parket, na kterém se denně tančovalo na kolečkových bruslích. Tento dřevěný pavilon, zvaný Bílkův, sloužil za 1. světové války jako lazaret, později jako tělocvična. Po zrušení dřevěného pavilonu jej nahradilo dětské hřiště. Riegrový sady pořádaly nejrůznější lidové veselice, plesy, zabijačky, koncerty, hudební produkce, ba dokonce zpěvohry. Dnes je, bohužel, tento soukromý objekt nevhodně využíván jako administrativní a rehabilitační centrum. Při vstupu do parku Riegrový sady z Chopinovy ulice, u objektu bývalé Šretrovy restaurace, se nachází obnovené dětské hřiště s herními prvky.

Obr. 4 – Podoba parku Riegrový sady – 1953 (zdroj: Matouš Jebavý 2011)

Obr. 5 – Podoba parku Riegrovy sady – 1953 (zdroj: Matouš Jebavý 2011)

Obr. 6 – Podoba parku Riegrovy sady – 1953 (zdroj: Matouš Jebavý 2011)

Park je známý svými prostornými loukami, na kterých se mohou lidé slunit, sestavou komponovaných harmonických výhledů a průhledů a především nezapomenutelnou vyhlídkou na Prahu a Pražský hrad, tvořící vrchol dojemové gradace procházky parkem. V parku však člověk najde i intimní zákoutí v téměř lesním prostředí.

2.1 Celková koncepce revitalizace parku Riegrovy sady

V roce 2010 - 2011 jsem měl možnost navrhnout celkovou koncepci revitalizace parku Riegrovy sady v Praze 2, která navazuje na původní studii úpravy parku, zpracovanou v roce 1995 Ing. arch. Dášou Tůmovou, podle které byly v 90. letech 20. století a v prvním desetiletí století 21. vybudovány některé úpravy parku. Jednalo se především o vydláždění hlavní promenády parku včetně navazujících sadovnických úprav, úprav bezprostředního okolí pomníku F. L. Riegra, dlážděnou polokruhovou plochu poblíž stávajícího areálu údržby, dlažbu zkratkových cest a o úpravu šikmého schodiště u ulice Chopinova. Ing. arch. Tůmová nad rámec studie navrhla rovněž rekonstrukci schodiště z klinkerové dlažby s navazující autobusovou zastávkou u ulice Italská, která byla rovněž zrealizována. V parku proběhly také základní dosadby stromů mladší věkové kategorie, pro tyto účely však byly použity výhradně alejové formy stromů. Další plánovaný rozvoj parku si vyžádal zpracování nové studie celkové koncepce revitalizace parku, která na původní studii navazuje a dále ji rozvíjí.

Obr. 7 – Studie revitalizace parku Riegrový sady (Matouš Jebavý 2011)

Na prostorové struktuře parku a jeho celkové kompozici a kompozici jeho hlavních vnitřních prostorů se významně podílí konfigurace terénu i vysoká zeleň – stromy rámce parku a stromy rámců jednotlivých vnitřních prostorů i samostatné vzrostlé stromy a jejich skupiny. Kompozice je doplněna několika stavbami a řadou uměleckých prvků, posilujících přitažlivost parku pro návštěvníky.

Mezi nejdůležitější okruhy řešené v nové koncepci celkové revitalizace parku, které jsou v dané době již zrealizovány, patří:

- Celková revitalizace prostoru hlavního výhledu na Prahu a Pražský hrad
- Celková koncepce komponovaných vegetačních úprav parku Riegrový sady
- Celková koncepce rozvoje komunikací v parku včetně návrhu jejich nových povrchů
- Propojení parku Riegrový sady a parku Rajska zahrada
- Koncepce ochrany parku proti nežádoucímu vjezdu vozidel nepovolaných osob
- Koncepce obnovy romantické „lesní“ partie parku s modelovanými pařezy a kořeny, historického pítka poblíž objektu Mlíkářny a litinové historické pumpy, řešení okolí ptačího obelisku
- Koncepce obnovy objektu areálu služeb Vozová – Italská, včetně koncepce opravy historické Vozové brány a koncepce opravy navazující opěrné zdi v ulici Italská
- Nový vodní prvek parku – jezírko přírodního charakteru v místě původní vodní plochy (tento prvek není zatím v parku zrealizován)
- Celková koncepce automatických závlah parku, koncepce napojení nových a rekonstruovaných prvků parku na vodu a princip zasakování dešťových

- vod prostřednictvím mnoha podzemních vsakovacích galerií
- Dochovaný stav parku před rekonstrukcí byl zatížen následujícími problémy, které celková revitalizace vyřešila.
- Konkrétně bylo třeba vyřešit problematiku výchovy a dosadby jednotlivých skupin porostů v parku a jednotlivých tematických celků parku.
- V parku – nemovitě kulturní památce, se nacházely některé zdevastované historické stavby a objekty (Vozová brána, historická pumpa, lesní partie s umělými pařezy, pítka apod.).
- Bylo třeba vyřešit celkovou koncepci výměny povrchů cestní sítě parku a kompoziční dotvoření stávající cestní sítě. včetně vyřešení zasakování veškeré dešťové vody v rámci parku
- Park trpěl cizími vlivy z užívání soukromých budov a pozemků umístěných v parku (Sokol, Z-Invest, Alka).
- Park trpěl nepovolenými vjezdy automobilů, kterým policie nebyla i při zvýšené snaze schopna zabránit.

2.2 Etapa 1 – Revitalizace jižní stráně parku Riegrový sady v oblasti před Sokolovnou - navrhované architektonické, stavební, terénní a vegetační úpravy

V roce 2011 proběhla první etapa obnovy parku spojená s celkovou revitalizací jižního svahu parku Riegrový sady nad ulicí Polská. Bylo nutno vybudovat některá navrhovaná stavební opatření, vycházející z neuspokojivé stávající situace území. Jednalo se především o vyřešení odtoku dešťové vody, která zvyšovala erozi svahu a snižovala jeho stabilitu, rekonstrukci opěrné kamenné zdi v patě svahu podél ulice Polská a o vybudování nové dlažby cest a chodníků v rámci řešeného území. V zákrutě parkové cesty nad řešeným svahem došlo k vybudování terénní opěrné zídky z vápencových kamenů – obdobného charakteru jako u stávajících navazujících terénních opěrných zdí, které byly celkově rovněž zrekonstruovány. V celém řešeném prostoru došlo k prokácení stávajících porostů a k následné výsadbě mladých dřevin. Pro zdárný růst nově navrhovaných keřových a pokryvných výsadeb svahu bylo nutno vybudovat kapkovou závlahu všech nových výsadeb. Svah byl stabilizován hatěmi. Extrémně erodovaný svah v průčelí ulice Blanická byl nově komponován a zároveň stabilizován ve formě stylizovaného skalního výchozu z přírodních pískovcových stupňů. Jako materiál bylo použito mrazu odolných pískovcových bloků z lomu Božanov. Ulice Blanická tím získala pohledové kompoziční zakončení - obdobný princip je použit v urbanistické kompozici mnoha ulic Královských Vinohrad. Park Riegrový sady je nemovitou kulturní památkou, proto veškeré revitalizační zásahy byly pod přímým dohledem Národního památkového ústavu v Praze a Odboru památkové péče Magistrátu hlavního města Prahy.

2.2.1 Vyřešení odtoku dešťové vody

Vybudována byla nová dešťová kanalizace parkové cesty vedoucí k sokolovně, která prochází řešeným územím jižní stráně - odtok vody byl zachycen povrchovým dlážděným kanálkem z dlažby z žulových kostek se zakončením horskou vpustí. Kanálek byl veden při patě svahu, cesta byla nově vydlážděna žulovou mozaikou. Nově byla rovněž celkově zrekonstruována dešťová kanalizace vozovky ulice vedoucí k Sokolovně.

2.2.2 Rekonstrukce opěrné zdi v patě jižního svahu parku

Kamenná zeď zachycující patu svahu podél ulice Polská byla celkově rekonstruována. Došlo k vykácení vzrostlých náletových dřevin atakujících stabilitu zdi, k částečnému odkopání terénu vrcholu zdi z rubové strany a k celkové rekonstrukci staticky porušených míst. Zeď byla zvýšena a zakončena nově vybudovanou železobetonovou korunou. Po dohodě s Národním památkovým ústavem v Praze byl v intencích Benátské

a Florentské charty použitím tónem mírně odlišný kámen tak, aby bylo rozpoznatelné původní a nové kamenné zdivo.

2.2.3 Vybudování nové dlažby cest a chodníků v řešeném území, rekonstrukce hlavního schodiště vedoucího k Sokolovně

Parková cesta vedoucí řešeným územím k budově Sokola Královské Vinohrady byla nově vydlážděna z žulové mozaiky. Pro dlažbu chodníků u ulice Polská bylo použito bílé pražské mozaiky, která je používána v ostatních partiích ulice. Kompozičně významná místa pod a nad schody u Sokolovny byla v dlažbě zdůrazněna vějířovou žulovou dlažbou. Kamenné schodiště vedoucí k budově Sokolovny bylo zrekonstruováno.

Při vjezdu do ulice vedoucí k Sokolovně byl vybudován nový zvýšený dlážděný práh se šesti dálkově ovládanými hydraulickými výsuvnými sloupy, které umožňují vjezd do areálu Sokolovny pouze vybraným vozidlům prostřednictvím mobilního telefonu.

Obr. 8 – Zrekonstruované schodiště před Sokolovnou s novými kamennými sloupky (foto: Matouš Jebavý 2013)

2.2.4 Obnova niky spojená s jejím nasvícením

Nika ve zdi poblíž Sokolovny byla zrestaurována, odstraněny byly sprejové postřiky a nátěry a zdivo bylo ošetřeno speciálním protisprejovým nátěrem. Nika byla nasvícena, zvýšila se tak atraktivita místa ve večerních hodinách.

2.2.5 Vybudování kapkové závlahy nových výsadeb

Svah je extrémně suchým místem, proto je všem nově realizovaným pokrývným výsadbám a nově vysázeným stromům pravidelně dodávána voda prostřednictvím kapkové závlahy. Pro její vybudování bylo nutno rovněž vybudovat nový přívod vody z vodovodního řadu.

2.2.6 Stylizovaný pískovcový skalní výchoz

Extrémně erodovaný svah v průčelí ulice Blanická byl nově komponován a stabilizován ve formě stylizovaného skalního výchozu z přírodních pískovcových stupňů. Ulice Blanická získala nové pohledové kompoziční zakončení.

Obr. 9 – Nový skalní výchoz (foto: Matouš Jebavý 2013)

Obr. 10 – Nový skalní výchoz (foto: Matouš Jebavý 2013)

Obr. 13 – Nová podoba parku po realizaci - etapa 2 (foto: Matouš Jebavý 2019)

2.3.1 Rekonstrukce historické Vozové brány

V roce 2016 jsem navrhl celkovou rekonstrukci historické brány Vozová, která se do dnešních dob dochovala pouze v torzu zdiva. V roce 2018 proběhla realizace rekonstrukce této brány. Nově jsou opraveny a dostavěny zděné pilíře brány s novými pískovcovými koulemi, umístěnými na jejich vrcholech, je také vyrobena nová kovaná brána, jejíž návrh vychází z dochované historické fotodokumentace. Tvar nové brány byl variantně ověřen modelem z 3D tiskárny.

Obr. 14 – Varianty podoby brány Vozová. 3D tisk (foto: Matouš Jebavý 2017)

Obr. 15 – Nová podoba brány Vozová po realizaci (foto: Matouš Jebavý 2017)

2.4 Etapa 3 – Revitalizace severní části parku - navrhované architektonické, stavební, terénní a vegetační úpravy

V roce 2020 jsem vypracoval komplexní projekt na celkovou revitalizaci tohoto prostoru parku a v roce 2022 byla dokončena realizace, tím jsou již tři čtvrtiny celého parku nově zrevitalizovány.

2.4.1 Propojení parku Riegrový sady s navazující Rajskou zahradou

Ve třetí etapě obnovy byl prostor parku Riegrový sady propojen s navazující Rajskou zahradou. Vznikla tak soustava dvou parků, které mohou v rámci systému zeleně hlavního města Prahy společně plnit rekreační potřeby obyvatel města v daleko větší míře, než tomu bylo dosud.

Obr. 16 – Nová podoba propojení parku Riegrový sady s parkem Rajská zahrada - vizualizace (zdroj: autor 2022)

2.4.2 Nový cestní systém včetně odvodnění

Nově byl zrekonstruován cestní systém v celém řešeném území třetí etapy, rekonstruované cesty jsou odvodněny prostřednictvím množství podzemních zasakovacích galerií a srážková voda je tak opět přístupná jednotlivým porostům parku.

2.4.3 Nový kamenný amfiteátr

Vybudován byl nový skalní amfiteátr. Položeno zde bylo více než 350 rozměrných kamenných bloků pískovce z lomu Kocbeře. V prostoru amfiteátru se budou moci konat koncerty a další kulturní akce (přiveden je potřebný příkon elektřiny). V návaznosti na Mlíkárnou byl umístěn nový nerezový gril Vulcanus, který bude sloužit rekreačním potřebám návštěvníků parku.

Obr. 17 – Vizualizace nové podoby amfiteátru (zdroj: autor 2022)

Obr. 18 – Realizace nového amfiteátru (foto: Matouš Jebavý 2022)

Obr. 19 – Realizace nového amfiteátru (foto: Matouš Jebavý 2022)

2.4.4 Rekonstrukce uměleckých prvků parku odbornými restaurátory

Rekonstrukce uměleckých prvků parku byla provedena odbornými restaurátory s potřebným oprávněním Ministerstva kultury. Jedná se o ptačí pítko, romantické schody s umělými pařezy s oblázkovou dlažbou a nově obnovenou historickou litinovou pumpu, která byla obnovena z původního torza a je nyní plně funkční a nově slouží jako pítko. Další dvě litinová pítká byla nově v parku umístěna na dalších místech.

Obr. 20 – Romantická část s cestou s pařezy a novou oblázkovou dlažbou - vizualizace (zdroj: autor 2022)

2.4.5 Nové výsadby celého řešeného prostoru

Nově jsou zrevitalizovány všechny porosty této části parku na základě identifikovaných kompozičních principů. Proběhla dosadba nových stromů a soliterních i pokryvných keřů, v jarním období se prostor rozzáří 20 tisíci nově vysázených cibulovin.

3 Závěr

Celková revitalizace parku Riegrový sady byla provedena postupně, byly zrealizovány 3 ucelené etapy realizace celkové komplexní revitalizace parku. Dosud byla provedena revitalizace, spojená s realizací prostoru jižní stráně parku nad ulicí Polská, která proběhla v roce 2011. V roce 2017 byla zrealizována rekonstrukce historické brány Vozová v zadní části parku a v roce 2019 proběhla celková realizace revitalizace prostoru hlavního výhledu na Prahu a Pražský hrad. V roce 2022 byla následně zrealizována severní část parku a park byl spojen s navazující Rajsou zahradou. Další, již poslední etapa realizace bude následovat v průběhu několika následujících let. Termín jejího uskutečnění závisí na finančních možnostech investora, kterým je Městská část Praha 2.

Literatura

- PACÁKOVÁ – HOŠŤÁLKOVÁ B. a kol. (2004). Zahrady a parky v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, Libri, Praha.
- PACÁKOVÁ – HOŠŤÁLKOVÁ B. a kol (2000). Pražské zahrady a parky, vydala SZKT, Praha.
- BAŠEOVÁ O. (1991). Pražské zahrady, Panorama, Praha.
- HORKÝ J.(2006). Zahrada Kanálka, Zahrada - Park - Krajina č. 4/2006, Praha.
- Časopis Reflex (2009). 9/2009.
www.kultura.praha-mesto.cz
- TŮMOVÁ D. (1995). Riegrový sady – studie rekonstrukce, Praha.
- JEBAVÝ M. (2011). Studie celkové komplexní revitalizace parku Riegrový sady v Praze 2, Praha.
- JEBAVÝ M. (2010). Projekt celkové revitalizace jižní stráně parku Riegrový sady v Praze 2, Praha. DUR, DSP, DVZ, realizováno 2011.
- JEBAVÝ M. (2016). Projekt rekonstrukce Vozové brány, Praha. DUR, DSP, DVZ, realizováno 2017.
- JEBAVÝ M. (2017). Projekt celkové revitalizace stráně nad pomníkem F. L. Riegra – projekt celkové revitalizace prostoru hlavního výhledu na Prahu a Pražský hrad, Praha. DUR, DSP, DVZ, realizováno v roce 2019.
- JEBAVÝ M. (2020). Projekt celkové revitalizace severní části parku – nad ulicí Vozová, Praha. DUR, DSP, DVZ, realizováno v roce 2022.

Informace o autorovi

Doc. Ing. Matouš Jebavý, Ph.D.,
autorizovaný krajinářský architekt
vedoucí katedry zahradní a krajinné architektury FAPPZ ČZU v Praze
jebavy@af.czu.cz